

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
เลี้ยงวัว, เลี้ยง ควาย (นายฮ้อย)	ด้าน เกษตรกรรม	นายหระ ชำนาญ	นายหระ มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการเลี้ยงวัว-ควาย เพื่อการค้ามาอย่างยาวนาน ค้าขายพ่อพันธุ์แม่พันธุ์วัว-ควายพันธุ์ดี พ่อพันธุ์วัว มี ๒ สายพันธุ์ ได้แก่ (๑) สายพันธุ์ ฮินดู-บราซิล (๒) สายพันธุ์ อเมริกัน-บรามัน และควายสายพันธุ์ไทยแท้	การเลี้ยงวัว-ควาย มีบทบาทสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนอีสาน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอาชีพที่ควบคู่กันมากับการทำนา ทำไร่ วัว-ควาย จึงเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญต่อชุมชน คือแรงงานไถนา ผลิตปุ๋ยคอก เป็นพาหนะอำนวยความสะดวกในการเดินทาง คมนาคมขนส่ง เป็นสิ่งแสดงถึงสถานะทางสังคม และเป็นสินค้าที่สามารถขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว	๗/๕ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๗๑ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
หมอดำแย/ ผดุง ครรภโบราณ	ด้านแพทย์แผน โบราณ	นางอัม พลเดชา	การทำคลอดของหมอดำแยจะ ไม่มีการตัดฝีเย็บ ปล่อยให้ฝิ เย็บฉีกขาดตามธรรมชาติ แผล ที่เกิดขึ้นจะทำความสะอาดโดย ใช้เหล้าล้าง และตำโพลกับ เกลือพอกแผล	เป็นผู้ที่ช่วยทำคลอดในสมัยโบราณ ส่วนใหญ่ มักจะเป็นผู้หญิงที่มากประสบการณ์ โดย ชาวบ้านจะรู้จักกันในนาม "หมอดำแย" โดย มักจะเดินทางไปให้บริการตามบ้านของผู้ที่จะ ทำการคลอดลูก เมื่อหมอดำแยมาถึงต้องมี การคัดท้อง ให้เด็กอยู่ในท่าปกติทำเช่นนี้ ประมาณ ๒.๓ ครั้ง เพื่อเตรียมตัวก่อนคลอด จะทำให้เด็กคลอดง่าย และปลอดภัย ในบางที่ จะมีการใช้เชือกและผ้ามัดข้อไว้ให้หญิงมีครรภ์ โหนหรือเหนียวรั้งขณะเบ่งคลอด ขึ้นอยู่กับ หมอดำแยที่ทำคลอดถนัดวิธีแบบโหนและอาจ ต้องมีคนหนุนหลัง คอยช่วยช่วยผลักและข่ม ท้อง	๒๑ ม.๓ ต.บ้านเพชร อ.กุฉีชุม จ.ชัยภูมิ อายุ ๘๑ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ขับร้องสารภัญญะ คณะ เพชรแสงธรรม	ด้านศิลปะการแสดง	๑. นางแสงอรุณ หล้าเพชร ๒. นางคู่ ชำนาญ ๓. นางบุญส่ง เพชรรังสี ๔. นางทองอยู่ คงเมือง ๕. นางไพ ภาควิจิตร ๖. นางสนาม คำขวา ๗. นางบัวผัน หล้าเพชร ๘. นางทองเล็ด เขียวเพชร ๙. นางรุ่งนภา กองศรี	สรภัญญะ เนื้อหาจะเกี่ยวกับ คติธรรมสอนใจ บาปบุญคุณ โทษ เพื่อเป็นการเผยแพร่และ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมอีสาน ให้คงอยู่กับท้องถิ่น	สรภัญญ์ เป็นการสวดมนต์ในทำนอง สังโยค เป็นบทสวดประเภทหนึ่งที่อุบาสก และอุบาสิกาในภาคอีสานนิยมสวดกันใน อุโบสถศีล (วันพระ) หรือบางครั้งก็นำมา สวดประชันกันว่าคณะสวดหมู่บ้านใดจะ สวดได้ไพเราะ และบทสวดใครจะมีคารม คมคายกว่ากัน ปัจจุบัน การสวดสาร ภัญญ์ของชาวอีสานนั้น นิยมสวดกันใน งานศพ งานทอดผ้าป่า งานกฐิน งาน ทอดเทียน งานกวนข้าวทิพย์และ กิจกรรมในวันพร ส่วนภาคกลางนิยมร้อง ในงานศพ เช่นเดียวกับการสวดพระ อภิธรรม	บ้านหนองงู เหลิ้ม ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ตีมีด	ด้าน หัตถกรรม	นายประเสริฐ แสนเสรีจ	นายประเสริฐ ตีมีดมานานกว่า ๒๐ ปี ฝีมือตีมีด เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้ง มีดสวยงาม มีดทำครัว หรือมีดสะสม ปัจจุบัน มีรายได้หลักจากการตีมีด ขาย หน้าร้าน สั่งทำ และขายออนไลน์ มีลูก ศิษย์มาร่ำเรียน และขยายเพิ่มอีกหลาย สาขา	การตีมีด มีขั้นตอนดังนี้ ๑. คัดเลือกเหล็ก ตัดเหล็กขึ้นรูป ๒. ตีเหล็กร้อนขึ้นรูปมีด ๓. ตีหลาบมีด แต่งทรงมีด/ตีกลั่น ๔. เจียรเหล็กขัดมีด, ขุดไบมีดด้วยน้ำมัน ๕. อบคืนไฟไบมีด ๒ รอบและการนอมอลโลซ์ หลังไบมีด ๓ รอบ ๖. ขัดไบมีดแบบละเอียด ๗. เข้าด้ามมีดด้วยอีพ็อกซี่, ลับมีดอย่าง ละเอียด ๘. เช็ดไบมีดด้วยน้ำมันมะพร้าวและเก็บรักษา ๙. การนำเสนอขายหน้า/ร้านออนไลน์	๙ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๔๕ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
จักสานไม้ไผ่	ด้านหัตถกรรม/ จักสาน	นายบัวพาน หล้าเพชร	เครื่องจักสานเป็นงานศิลปะ หัตถกรรมที่มนุษย์คิดวิธีการต่างๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวันด้วยวิธีการสอดขัด และสานกันของวัสดุที่เป็นเส้น เป็น ริ้ว โดยสร้างรูปทรงของสิ่ง ประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความประสงค์ ในการใช้สอยตามสภาพภูมิศาสตร์ ประสานกับขนบธรรมเนียม ประเพณีความเชื่อศาสนาและวัสดุ ในท้องถิ่นนั้นๆ ปัจจุบันพบว่าใน หลายท้องถิ่น เครื่องจักสานได้ กลายมาเป็นอาชีพรองจากการทำ ไร่ ทำนา เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ พิเศษในช่วงต่อไป	การทำเครื่องจักสานในประเทศไทยมีการทำ สืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ราว ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว การเรียกเครื่องจักสานว่า “จักสาน” นั้น เป็นคำที่เรียกขึ้นตามวิธีการที่ทำ ให้เกิดเครื่องจักสาน เพราะเครื่องจักสานต่างๆ จะสำเร็จเป็นรูปร่างที่สมบูรณ์ได้นั้นต้องผ่าน กระบวนการจัก การสาร และการถัก ไม้ ไผ่ เป็นไม้ที่ใช้ทำเครื่องจักสานมากมายหลาย ชนิด มีลักษณะเป็นไม้ปล้อง เป็นข้อ มีหนาม และแขนงมาก เมื่อแก่จะมีสีเหลือง โดยจะนำ ส่วนลำต้นมาใช้จักเป็นตอกสำหรับสานเป็น ภาชนะต่างๆ เช่น ตะกร้า กระติ๊บ กล่องข้าว หวดหนึ่งข้าว กระดัง ชะลอม หมวก เป็นต้น	๕๘ ม.๖ ต.บ้านเพชร อ. ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๗๙ ปี	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
ทอผ้าไหมมัดหมี่	ด้านหัตถกรรม	นางถาวร หล้าเพชร	ผ้ามัดหมี่ เป็นชื่อที่เรียกกรรมวิธีการทอผ้าอย่างหนึ่ง ที่นำเอาเส้นด้ายมามัดเป็นเปลาะๆ ตามลายแล้วนำไปย้อมสีให้เกิดสีสันและลวดลายตามที่ต้องการ เพิ่มความงดงามและความมีเสน่ห์ให้แก่ผ้ามัดหมี่	การทอผ้ามัดหมี่เป็นภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากแขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อประมาณสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งนอกจากจะนิยมทอกันไว้ใช้ใน ชีวิตประจำวันสำหรับตนเอง และสมาชิกภายในครัวเรือนแล้ว ยังมีการทอขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรม ประเพณีต่างๆ	บ้านหนองงู เหลื่อม ม.๖ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๖๕
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพชร อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อภูมิปัญญา	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชื่อปราชญ์ ชาวบ้าน	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่/ที่ตั้ง	หมายเหตุ
หมอพรหมณ์	ด้านพิธีกรรม	นายสุนทร ประทีปเมือง	นายสุนทร เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน มีผู้คนเคารพนับถือ มีน้ำเสียงที่นุ่มนวลไพเราะ ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมพิธี เกิดความเชื่อถือ และเกิดความซาบซึ้ง และเกิดอารมณ์คล้อยตามได้ พร้อมทั้งเป็นผู้ที่ยินดีจะทำขวัญภาคเพื่อส่งสอนผู้ที่เข้าบวชในพระพุทธศาสนา ให้เห็นถึงพระคุณของบิดามารดาด้วยความเต็มใจ	ชาวไทยอีสานมีความเชื่อเรื่องขวัญมาแต่โบราณ ขวัญเป็นสิ่งไม่มีตัวตน เชื่อว่าคล้ายกับจิต หากมีเหตุที่ทำให้ขวัญไม่ดีเช่น ความเจ็บป่วยไปทำงานต่างถิ่น หรือมีเหตุให้ตกใจ เสียใจ ขวัญจะหนีออกจากตัวตน จะต้องทำการเรียกขวัญ ชาวอีสานเรียก "พิธีสู่ขวัญ" หรือ "พิธีสูตร หรือ การบายศรีสูตรขวัญ เพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่กับตัวให้มีกำลังใจ ส่งเสริมจิตใจให้ดีขึ้น ชาวอีสานมีพิธีบายศรีสู่ขวัญ หลายประเภท การสู่ขวัญเด็ก การสู่ขวัญนาค, เณร การสู่ขวัญบ่าวสาว การสู่ขวัญคนเจ็บป่วย การสู่ขวัญนา การสู่ขวัญลาน การสู่ขวัญข้าว การสู่ขวัญเล่าข้าว การสู่ขวัญเฮือน เป็นต้น	๑๖ ม.๓ ต.บ้านเพชร อ.ภูเขียว จ.ชัยภูมิ อายุ ๗๑ ปี	